13. Маркс К. Філософсько–економічні рукописи 1844 р. / К. Маркс // К. Маркс, Ф. Енгельс. З ранніх творів. – К. : Політвидав, 1973. – 604 с.

14. Милль Дж. Ст. О Свободе // Антология мировой либеральной мысли (I половины XX века). – М.: Прогресс–Традиция, 2000. – С. 288 – 392. – Пер. с англ. А. Н. Неведомского.

15. Пасько Я. І. Соціальна держава і громадянське суспільство: співпраця versus протистояння: монографія. – К. : ПАРАПАН, 2008. – 272с. – Бібліогр.: с. 257–267.

16. Пейн М. Социальна работа. Современная теория [Текст]: учебное пособие / Малкольн Пейн – М.: Академия, 2007. – 400с.

17. Селигмен А. Проблема доверия / А. Селигмен ; [Текст]: перевод с англ. И. И. Мюрберг, Л. В. Соболевой. – М. : Идея–Пресс, 2002. – 256 с.

18. Сисмонди Ж. С. Новые начала полтической экономии / Жан Симонд Сисмонди ; [Текст]. – М. : Директ–медиа, 2007. – 356с.

19. Тур М. Демократична легітимність і громадянська непокора: теоретичні контури / М. Тур ; [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www. democracy. kiev.ua.

**Буяшенко В.В. Гражданское общество как основа развития социальной заботы в структуры социального организма**

*Характеризуется изменение теоретических представлений о сущности и функциях гражданского общества. Определяется роль гражданского общества в развитии идеи социальной заботы.*

***Ключевые слова:*** *гражданское общество, социальная забота, общественная жизнедеятельность.*

**Buyashenko, V.V. Civil society as the basis for the development of social care in the structure of the social organism**

*Characterized by the change of theoretical ideas about the nature and functions of civil society. Defines the role of civil society in the development of ideas of social care.*

***Key words:*** *civil society, social care, social activity.*





**УДК 165.12:930.1:141.7**

**Вашкевич В.М.**

# Історична свідомість та соціальне прогнозування

**Розглядається необхідність радикальних змінах у суспільстві, що викликані сучасною інформаційною революцією. Зроблено висновок, що усвідомлення цього вимагає передбачення відповідних умов функціонування системи освіти, її змісту й форм, які гарантували б людині здобуття високого професіоналізму й інтелекту. На практиці це означає підготовку, яка забезпечує ефективну взаємодію індивіда з суспільством, політичними і державними структурами, сім'єю, культурною спадщиною; виховання впевненості у своїх силах; бажання й готовність реалізувати себе у всіх сферах суспільного буття, передусім у праці.**

***Ключові слова:*** *соціальне прогнозування, інформаційна революція, професіоналізм, інтелект.*

Не тільки молодь, а й усе людство хвилює майбутній розвиток цивілізації. Яким би ми не уявляли майбутній світ, за будь-якого песимістичного прогнозу завжди залишаються сподівання, що людство знайде засоби вирішення своїх проблем. Виключно важливим є те, що наші уявлення майбутнього і очікування є не лише мріями. Як свідчить світовий досвід XX століття, *наші думки здатні визначати майбутні події.*

Зародки футурологічних концепцій можна знайти вже з кінця доби пізнього Середньовіччя у працях Ш.Фур'є, Сен-Симона, Р.Оуена. Певною мірою ідеї цих мислителів визначили появу марксизму, який здійснив практичну реалізацію «філософії майбутнього» у вигляді виникнення пролетарських держав. Відтоді уявлення про майбутнє, будівництво ідеального суспільного устрою, історичний час і суспільний поступ, відіграють особливу роль в соціальній науці. На противагу ідеї «комунізму» на основі соціального аналізу виникають альтернативні концепції. Саме їх наукові розробки й отримали назву *футурології*, тобто науки про майбутнє.

Масове захоплення футурологією відбулося у 60-70-ті роки XX століття, коли розробки соціально-філософських концепцій вийшли за межі філософії. Однією з перших організацій, яка запропонувала прикладні футурологічні дослідження був «Римський клуб», створений у 1968 році. Згодом було створено «Всесвітню федерацію досліджень майбутнього»,

наукові центри при ООН, ЮНЕСКО, університетах, банках і міжнародних концернах тощо.

Так, у 1968 році колишній ректор Гудзонівського інституту Г.Кан спільно з А.Вінером опублікував працю «Рік 2000», в якій вперше за головну ознаку майбутнього суспільства було обрано статистичний показник «рівень доходу на душу населення». Ця ознака стала критерієм класифікації стадій суспільного поступу – передіндустріальної; перехідної; індустріальної; масового споживання; постіндустріальної [1,p.226].

Визначалося, що, окрім зростання доходу, майбутньому суспільству будуть притаманні соціальні мотиви виробництва, зменшення ролі ринку, високий рівень інформованості суспільства, а у загальнолюдському плані – зменшення відмінностей між народами.

Дещо схожою до наведеної є відома концепція «техн*е*тронної ери» (від грець. – *techne*) З.Бжезінського [2]. Техн*е*тронне суспільство (*в радянських перекладах цей термін змінився на «технотронне», що не відповідає задуму автора* – **прим. В.В.**) – це суспільство, на формування культурних, психологічних, соціальних та економічних аспектів якого впливають технології та електроніка, особливо в галузі комп'ютерної техніки та комунікацій. На думку вченого, провідну роль у майбутньому будуть відігравати саме США, які першими під впливом науково-технічної революції вступили в «техн*е*тронну еру», де визначальними є освіта, техніка і передусім електроніка.

Згідно з такими поглядами, економічна система «*технетронного суспільства*» визначається наявністю трьох основних соціально-економічних секторів:

1) технетронний, в якому зосереджені нові галузі виробництва, засоби масової інформації, сфера науки;

2) індустріальний, з традиційними галузями виробництва, робітники яких є добре матеріально забезпеченими;

3) доіндустріальний, в якому робітники мають низьку кваліфікацію, низькі доходи.

Визначальними рисами «технетронного суспільства» є розширення сфери послуг, акцент на розвитку індивідуальних здібностей кожної людини, доступність освіти, підкорення науки моральним цінностям, ліквідація «персоніфікації» економічної влади, тобто втрата власником капіталу позицій в управлінні виробництвом. Управління стає виключно фаховою, а не майновою сферою. Сферу управління буде забезпечувати «еліта технетронного суспільства», тобто вчені та організатори виробництва.

Важливе значення, також, має розробка професора Гарвардського університету Д.Белла, який у праці «Прихід постіндустріального суспільства» оприлюднив однойменну концепцію. На його думку, перехід до «*постіндустріального суспільства*» зумовлюється не стільки матеріальними факторами, скільки соціальними інститутами. За основу аналізу суспільства Белл обрав схему «осі виробництва і типів використання знань». При цьому у «постіндустріальному суспільстві» настає панування





«меритократії» – нової еліти, яка складається з обдарованих осіб з усіх соціальних верств і панує на лише у виробництві, а й у політиці.

Можливості подолання кризових явищ індустріального суспільства, яке переходить в нову стадію історичного розвитку, стадію технологічної цивілізації висловив в своїй концепції Е.Тоффлер. «Суперіндустріальна революція» створить «абсолютно нове суспільство», позбавивши народ від голоду та хвороб, створить можливості для самореалізації кожної людини, започаткує моралізацію усіх сфер суспільного життя. Корінні зміни відбудуться у сімейних і міжнародних відносинах, покращиться система освіти й виховання. Вчений наголошував на неминучості «революції влади», тобто зміни в управлінні державами, бо саме влада, на його думку, є рушійною силою соціальних змін. Багато уваги Е.Тоффлер приділив інформатизації суспільства, провідній ролі інформаційних технологій. З його погляду, сьогодні знання, інформаційна революція загрожують фінансовій владі більше, ніж профспілки. Той, хто контролюватиме знання, контролюватиме владу.

Французький економіст Ж.Фураст'є зазначив, що сучасна футурологія опікується саме проблемою відчуження людини. Він вважає достатньо обґрунтованою думку, що НТР повинна зняти проблему класової боротьби і забезпечити технологічне вирішення наявних соціальних проблем через створенню «суспільства споживання», в якому переважатиме сфера послуг. Ті самі ідеї ми зустрічаємо в загальновідомій концепції «*інформаційного суспільства*», прихильники якої наголошують на радикальних змінах у суспільстві, що викликані сучасною інформаційною революцією.

За даними соціологічного опитування, українці – доволі консервативний народ. 39% респондентів виступають за пріоритетність розвитку промисловості, 33,2% – за розвиток сільського господарства. Розвиток високих технологій підтримують лише 4,5% респондентів. Звідси і показник: 68,6% українців не користуються Інтернетом. Проте 77% респондентів мають мобільні телефони [3].

Усвідомлення цього вимагає передбачення відповідних умов функціонування системи освіти, її змісту й форм, які гарантували б людині здобуття високого професіоналізму й інтелекту. На практиці це означає підготовку, яка забезпечує ефективну взаємодію індивіда з суспільством, політичними і державними структурами, сім'єю, культурною спадщиною; виховання впевненості у своїх силах; бажання й готовність реалізувати себе у всіх сферах суспільного буття, передусім у праці.

**Список використаних джерел**

1. Kahn H. The Next 2000 Years. F Scenario for America and the World. – N.–Y.,1976.

2. Бжезинский З. Великая шахматная доска: Господство Америки и его геостратегические императивы / Збигнев Бжезинский ; [О. Ю. Уральская (пер.с англ.)]. – М. : Международные отношения, 2002. – 254 с.

3. Бондаренко К. Проект країни [Електронний ресурс] / Кость Бондаренко; Українська правда. – 01.04.2009. – Режим доступу: http://t-r.dp.ua/novosti-i-analitika/proekt-krayini.html

**Вашкевич В.Н. Историческое сознание и социальное прогнозирование**

*Рассматривается необходимость радикальних изменений в обществе, что вызвано современной информационной революцией. Сделан вывод, что осознание этого предусматривает определенные условия функционирования системы образования, ее содержания и форм, которые гарантировали б человеку приобретение високого профессионализма и интелекта. На практике это означает підготовку, которая обеспечивает эффективное взаимодействие индивида с обществом, политическими и государственными структурами, семьей, культурным наследием; воспитание уверенности в своїх силах; желание и готовность реализовать себя во всех сферах общественного бытия, прежде всего в труде.*

***Ключевые слова:*** *социальное прогнозирование, информационная революция, профессионализм, интелект.*

**Vashkevich, V.M. Historical consciousness and social prediction**

*Analysed is the necessity of radical changes in the society, caused by the contemporary information revolution. It is inferred that understanding of it causes the foreseeing of the appropriate conditions of education system functioning, its substance and forms, which would guarantee a human acquiring high professionalism and intelligence. In practice it means preparation work to ensure effective interaction of an individual with the society, political and state authorities, family, cultural legacy; upbringing of the confidence in one's own strength; willingness and readiness to realize oneself in all spheres of social life, first of all - in work.*

***Key words:*** *social prediction, information revolution, professionalism, intelligence.*





**УДК 300.3+301+930.1**

**Марущак О.В.**

# Дослідження усної історії та пам'яті: «постпозитивістські» підходи

**Досліджується роль усної історії у вивченні шляхів формування суспільної пам'яті з позиції «постпозитивістських» підходів. Розглядається парадигма, що утвердилася в усній історії наприкінці 1970–х рр. Вона зорієнтована на вивчення моделей суб'єктивного сприйняття історичних подій, що дає ключ для розуміння свідомих і несвідомих значень історичного досвіду. Окреслюються можливості застосування «постпозитивістських» підходів до вивчення мнемонічних місць в контексті усної історії.**

***Ключові слова:*** *усна історія, суспільна пам'ять, суб'єктивне сприйняття історичних подій, свідомі і несвідомі значення історичного досвіду, мнемонічні місця.*

В останні роки у теорії та практиці філософії вітчизняних історичних досліджень спостерігається піднесення популярності тих напрямків, які користуються в науковому співтоваристві репутацією передових та новаторських. Серед них, безперечно, одне з провідних місць посідають праці, створені у жанрі «усної історії». «Усна історія, – за визначенням Асоціації усної історії США, – це ділянка досліджень і метод збирання, зберігання та інтерпретації голосів та спогадів людей, груп та учасників подій минулого. Усна історія є водночас і найдавнішим способом історичного дослідження, що передував писемності, і одним з найсучасніших, починаючи із записів на аудіо плівку у 1940–х і до цифрових технологій XXI століття» [4].

Особливістю розвитку цього методу історичних досліджень в Україні, як і на всьому пострадянському просторі, є те, що його розглядають як природній засіб заповнення лакун в письмових джерелах, які з'явилися під впливом офіційної радянської ідеології. Саме як усно–історичне дослідження позиціонував свою роботу «Трансформація громадянського суспільства. Усна історія української селянської культури 1920–30 років» у 1999 р. американський дослідник Вільям Нолл. Робота була присвячена найбільш трагічній події в історії України XX століття – голодомору 1932–1933 рр. Крім того, роботи в жанрі «усна історія» в Україні торкаються тем, які або перебували на периферії радянської історіографії, як–от гендерна проблематика (збірник 2003 р. «Усна жіноча історія. Повернення»), або присвячені ще малодослідженій темі: наприклад, феномену примусового використання праці наших співвітчизників у нацистській Німеччині